

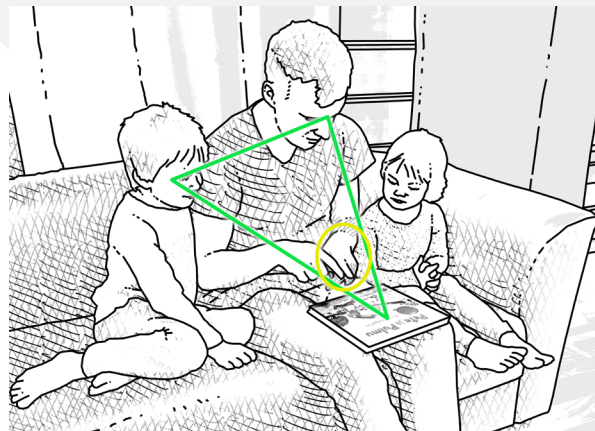
1. VARHAINEN VIITTOMAKIELINEN VUOROVAIKUTUS

Lapsen vuorovaikutustaitojen kehitys ja kielen omaksuminen alkaa syntymästä. Vastasyntyneellä on synnynnäinen kiinnostus toisia ihmisiä kohtaan ja tarve sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Synnynnäinen kiinnostus ja tarve ohjaa vauvaa kiinnittämään huomionsa erityisesti kasvoihin ja kehon liikkeisiin. Jo varhaisissa vuorovaikutustilanteissa lapsi harjoittelee itsensä ilmaisemista, mutta samalla seuraa ympäristön reagoitua tuottamiinsa ilmaisuihin. Vanhempien herkkyyden tunnistaa lapsen ilmaisuja ja johdonmukainen reagoitua lapsen ilmaisuihin varhaisvaiheista lähtien luo perustan lapsen turvallisuuden tunteelle. Varhaiset ja koko ajan karttavat kokemukset näistä vuorovaikutustilanteista kannustavat lasta tutkimaan ympäristöään aktiivisesti, kehittävät lapsen vuorovaikutustaitoja ja sysäävät kielen omaksumisen liikkeelle.

Alkuun lapsen ilmaukset ovat reagoitua itsestään ja ympäristöstään saamiin aistimuksiin kokonaisvaltaisesti, esimerkiksi lapsi itkee nälän tunteessa. Tämä saa aikuisen toimimaan vaistomaisesti ja tarjoamaan lapselle ravintoa ja hoivaa lapsen tarpeisiin sopivalla tavalla. Tässä vaiheessa aikuisella on aktiivinen rooli vuorovaikutuksen ajoittajana houkutellessa lasta mukaan vuorovaikutukseen sekä ylläpitäen vuorovaikutusta. Viittomakieltä käyttävä vanhempi houkuttelee lasta vuorovaikutukseen ja katsekontaktiin asettuen lähelle lapsen kasvoja ja käyttäen paljon kasvojen ilmeitä sekä kehon liikkeitä. Vanhempi tuottaa viittomia lähellä omia ja lapsen kasvoja lapsen näkökentässä. Tämän lisäksi vanhempi rytmittää erilaisia liikkeitä ja viittomia vauvan keholla.

Pian lapsen taidot ilmaista itsestään kehittyvät yhä jäsentyneemmäksi ja hän tulee yhä tietoisemmaksi

ympäristössä olevista kohteista ja toisista ihmisistä. Lapsi suuntaa yhä enemmän eleitä, kehon liikkeitä, katsetta ja jokeltelua toiselle kommunikatiivisessa tarkoituksessa. Lapsella kehittyy taito seurata aikuisen katseen ja tuottamien osoitusten suuntaa sekä jakaa huomio ympäristön kohteista toisen ihmisen kanssa. Näissä jaetun tarkkaavaisuuden tilanteissa viittomakieltä käyttävä vanhempi opastaa lasta katseen suuntaamisessa tarkasteltavan kohteen ja vanhemman välillä monin eri tavoin. Viittomakieltä käyttävät vanhemmat asettuvat lapsen kanssa vuorovaikutukseen siten, että katseen siirtäminen tarkasteltavan kohteen (esim. kirja) sekä vanhemman ja lapsen välillä mahdollistuu. Tätä kutsutaan **visuaaliseksi kolmioksi** (ks Kuva 1). Vanhemmat seuraavat lasta tarkasti ja **siirtävät sekä ajoittavat tuottamia viittomia**, kehon liikkeitä ja kasvojen ilmeitä tarkasti lapsen suuntaaman tarkkaavaisuuden mukaan siten, että lapsi ne havaitsee. Yhteisen kohteen jakamisessa osoitusten käyttö on sekä lapsilla että vanhemmilla runsasta. Kosketuksen avulla sekä lapsi että vanhempi pyytävät toisen huomiota.

Kuva 1.

POHDITTAVAKSI

Etsi viittomakielisestä kirjastosta tai youtubesta erilaisia videoita lapsen ja vanhemman välisestä vuorovaikutuksesta

- Miten lapsi ja vanhempi asettuvat vuorovaikutustilanteessa?
- Miten lapsi ja vanhempi käyttävät viittomia ja ajoittavat niiden tuottamista?
- Miten lapsi ja vanhempi osoittavat, elehtivät, ilmehtivät ja käyttävät kehoaan?
- Mitä eroja havaitset vuorovaikutuksen piirteissä eri ikäisten lasten kohdalla?

Luettavaksi

Harris, M., & Mohay, H. (1997). Learning to look in the right place: A comparison of attentional behavior in deaf children with deaf and hearing mothers. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 2(2), 95-103.

Paavola-Ruotsalainen, L. & Rantalainen K. (2020). Varhaiset vuorovaikutustaidot. E. Niementalo-Haapasalo, S. Haapala & S. Ukkola (Toim.) *Lapsen kielen kehitys. Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys* (s. 17–36). PS-Kustannus: Jyväskylä.

